

Remembering their Exile: Stories in English and Polish

1) Pamiętam Privodino, był nie daleko od Monastiriok, ale w którą stronę, nie pamiętam. Zosia była pochowana na cmentarzu Monastyrok, nie musieliśmy iść daleko.

Nic nie poznaję. Myślę, że to tam wszystko się zmieniło. Mniej drzew. Poza tym obok obozu był tartak, duża elektrownia, mieliśmy światło elektryczne w barakach. Birża miała dużo maszyn elektrycznie poruszanych. Pytaj o elektrownię, może ona wciąż jest. Może tam powstało nowe miasto. To było blisko naszego obozu i cerkiew też. Cerkiew była duża, ruiny są za małe. Napewno są ludzie którzy pamiętają tamte czasy. Może Sergiej popyta?

2) Panie Sergey,

Plan Posiołka: w barakach pomieszczających 100 rodzin, nie wiem ile baraków było. Dobrze pamiętam most kolejowy nad strumykiem płynącym w głębokim jarze. Rozładowywałem drzewo z wagonów do tartaku ("Birża").

Miałem specjalną przepustkę na Przechód przez most podczas rozładowywania drzewa. Schodziłem wdół do strumyka żeby napić się wody. Przed tartakiem był przystanek dla dużych okrętów na export drzewa. Most i strumyk powinny być dalej w tym miejscu.

Stefan Mączka

3) Hi Sergey

This is the information I have collected about the camp specposiolek Monastyrek:

High wooden walls with 4 guard towers, very high gate (only locked at night). Used to be a prison before, so the barracks were already there when they arrived. Railway tracks went through the gate.

Barracks were divided into family sections: a large room with 2 bunk beds, own kitchen, toilet, water and electricity (had a power station). Three families in each barrack. Collected hay for mattresses.

They were paid for their work in money, not coupons.

They got paid a tiny amount (i.e. only the people who worked) and had to buy their own food to cook, but it was mostly too expensive – they had to live on what they could find in the forest or grow themselves. They picked berries and mushrooms in the forest.

They received a parcel from Wolyn in Oct 1940, including seeds: below their barrack window they had small plot of soil where - in the middle of June - they planted vegetables, potatoes, onions, cucumber and beans. Everything grew rapidly for the days were hot and it was light almost 24 hours a day. By the 20th Aug they were eating new potatoes from their small plot.

Russian Orthodox Church used as a storeroom, shop, canteen and the school for children.

Here they bought bread (ration: 800 gr for workers, 400 gr for non-workers (children, sick people).

In the canteen there was soup called "ucha" boiled water with a few fish heads floating in it and another called "szczy" containing a few chopped cabbage leaves. There were also oil-fried pancakes but these were too expensive for our pockets.

The church was also used as a social meeting place, weekly dances, music, sang Polish songs.

There was also a sauna bath and some swam in the river - as the water was warm and clean.

They had a school - there were 92 families/568 persons at the camp. Children under 15 went to school. People worked either on the collective farm, in the sawmill or in the forest. Two girls worked at Privodino Hospital

Various work groups were formed in the camp; the men worked in construction - building houses, others work in the forest, living in Sieviernoje about 35 km away. The young women worked in the sawmill and floating logs.

Remembering their Exile: Stories in English and Polish

The timber was cut in the forest during the winter, moved in the spring to the saw mill by rail. A group of men unloaded manually the tree logs (2-5 meters long) from the wagons. Worked in 12 hour shifts, for five days with one day's rest,

Mother didn't work, she looked after the family, searched for food.

Needed permission to go to forest, but not to village or the collective farm.

The camp Commandant was nice; he often let them do what they wanted. When deportees took down the wooden fence, there was no problem.

Used to swap their clothes and other belongings for food, flour, liver (for night blindness)

Towards the end of their time in Monastyrk father managed to buy a cow (the best one) which had a calf. So for a while they had meat, milk and butter. She had had sores (scurvy – vitamin deficiency) on arms and legs – which got better.

Outside the camp, close by was Lesobirza = (tartak) saw mill

1. Danuta had to strip bark off with a kind of spade, birch logs arrived from forest (the larger branches were taken off in forest), A big blade cut each log into 5 cm slices, which they put into another machines that cut them into cubes. These were used as fuel for electric power station.
2. balany: freshly cut white trees used for paper, 1 m long logs, stripped bark, loaded them on flat uncovered railway wagons, pushed along tracks downhill (slight slope) to edge of river, 4-5 girls tipped the logs into the river and the men put them onto rafts, floated along River Dvina to thesea, and then put on boats.
3. propsy: thinner trees, took bark off, also taken to the river.
4. on other side, big trees cut lengthwise by large saws, the men worked here. These were used for railway tracks, or building barracks and houses.

Danuta split her finger working at the saw mill, she just had to tie it with a rag, had one day off work and that was it! No stitches, no help at all. No doctor, no medicine, only iodine which was used for everything.

The power station was beside the saw mill. Next to the timber yard was a deep ravine with a small stream flowing to the river Dvina. The ravine was covered with trees and bushes, full of mosquitoes. This ravine was spanned by the railway bridge.

My father was not able to verify whether this was / wasn't the church. He thinks that there were several domes, with the largest/highest dome still bearing its cross - this dome also, he says, had a bell inside. During their first year in Monastyrk, he says that he watched this cross being removed..."A Cossack, helped by two other men, scaled the dome and unscrewed/removed the cross and it was allowed to fall down to the ground."

4) Monastyrk:

Although he says he doesn't remember much, he remembered that Monastyrk was north of Privodino. He broadly agrees with your Uncle's plan of the camp, commenting that the church was on higher ground to the camp itself. Interestingly he says that while you could see the church from the camp it wasn't literally next door..."depending where you were within the unit/complex (as he called the camp and surroundings), it could take a few minutes to walk from one to the other..." When pushed he said "a few hundred yards."

Similar to your mom's account, he says that inside the church there was a "restaurant/canteen and shop which, if you had the money, you could go in." He remembers the Commandant and his 2 or 3 assistants. When asked how many other soldiers/militia were there he wasn't able to say, other than "sometimes the 4 towers had 4 soldiers in them, sometimes they didn't."

Remembering their Exile: Stories in English and Polish

Railway / Bridge / Ravine: He didn't really remember much about these. However, he does remember that when they were moved from Mlodikh, they were brought to Monasteryok by rail, not by sledge - which he says was how they were originally transported from Kotlas. When they left Monasteryok (Oct 1941), he says they walked all the way to Kotlas.

5) Lonia Sarniak's mother says:

- 1/ that the river Dvina was near the camp and there was a ferry service to the other side of the river, where they could go into the forest and pick wild berries
- 2/ her father was in hospital for a few weeks and her mother would visit nearly everyday, so we presume that was to Privodino and therefore the camp must have been reasonably close to the town,
- 3/ there was church in the camp and Janina recalls a cross as having fallen on the ground.

6) Danuta Mączka says:

15 kwietnia przenoszą kilka rodzin i nas w nowe miejsce, jedziemy kolejką. Wjeżdżamy do obozu i jestem przerażona, otwiera się olbrzymia brama, na około wysoki drewniany płot, w rogach wieżyczki wartownicze, wygląda jak więzienie. Wkrótce przekonałam się, że nie ma wartowników na wieżyczkach i, że bramę zamykają tylko na noc, ale nie na zamki. Oboz ten leży w miejscowości Monastyrzek (koło Priwodino), nad rz. Wyczegda, która to wpada do rz. Dwiny. Nazwa posesiłka, w którym jest nasz oboz pochodzi od cerkwi, która wyjątkowo ma kopuły i krzyże, służy nie jako dom Boży, ale jako magazyn, stołówka, sklepik. Przy obozie jest tartak, teraz mamy inny rodzaj pracy, obróbka drzewa przywieziona z lasu, może ściętego przez naszych w zimie? tak zw. "lesobirza" (tartak). Jest tu elektrownia, więc działają różne olbrzymie piły elektryczne i urządzenia do cięcia drzewa. Męśczyźni tną na podkłady pod szyny kolejowe, albo na materiał budowlany.

Kilka nas dziewcząt zatrudnili przy ściąganiu kory z pociętych klocków drzewa na "propsy" i "balany". Ładujemy go na wagony kolejowe, wagony te pchamy, dajemy radę pochyłość torów jest w kierunku rzeki. Pracujemy w grupie. Po paru tygodniach, dają nas na maszyny elektryczne. Janka Oleś piłą elektryczną, tnie drzewo na kołka, jedna kładzie kołka na maszynę, która tnie to na kostki, skrzynką we dwie, odnosimy i sypimy na duży stos. Te kostki służą na opał w elektrowni, potrzebny jest duży duży zapas. W tej grupie pracuje nas kilka, (o ile dobrze pamiętam): Janka Oleś, J. Pleciak, S. Walasiewicz, S. Kołacz, G. Kubik, A. Kulik, J. Zaręba i ja. Mamy w naszym obozie oświetlenie elektryczne. Mieszkanie przydzielono każdej rodzinie. My mamy duży pokój z dwoma pryzkami, osobno małą kuchnię, pod nią mała piwniczka, to już wygoda, w porównaniu z pierwszymi posesiłkami.

Z nami w baraku mieszkają rodziny:

Leonowicz (os.Boleslawice),
Nowak, Cisalowicz. Oleś, z (os. Hallerowo),
Piotrowski (os.Jazlowiecka),
Szymczuk.

Poza tym w naszym obozie są rodziny:

Budzyń, Muszyński, Kołacz, Pleciak, Stasiewicz, Lipinski (os Hallerowo).
F. Biedul, S. Dobrzański, A. Kulik, S. Pukacz, Z. Walasiewicz, J. Zwolinski (os. Krechowiecka).
J. Galkowski i T. Nowicki (os. Woronow).
Cabut, Zaręba (os. Jazłowiecka).

Nie wiem skąd byli:

Biniewicz, Jaworski, Werbski, Knapik, Kubik, Kręcisz, Pogoda, Makarewicz, Suchoń, Tyski, Ostryński, Wiącek, Wiśniewska, Oberty-Aski, Poleski, Ostaszewski i wielu innych, których nie znałam lub nie pamiętam.

Wszyscy mają po kilkoro dzieci, młodsze chodzą do szkoły lokalnej oraz Zosia i Tadzio moje rodzeństwo, starsze pracują. Kto nie pracuje nie dostanie racji chleba. W stołówce jest zupa "ucha" z kilku głów rybich i "szcza" z paru liści kapusty. Są i "bliny" na oliwie, za drogie na naszą kieszeń. Wiosna idzie, czasem pada śnieg, albo deszcz, raz zimno raz ciepło. Rzeka środkiem ruszyła, na bokach lod rozbijają lontem, statki zaczęły pływać, będzie dobra komunikacja do Kotłasu.

Remembering their Exile: Stories in English and Polish

Rozpocznie się splawianie drzewa popłynie na tratwach i statkami do Archangielska. Mamy b. dużo pracy, często jestem zmęczona. W niedzielę mamy wolny dzień, brakuje nam mszy św. Robimy wycieczki wzdłuż rzeki, chłopcy kopią piłkę. Czasem są potańcówki, w sali cerkwi, komendant Organ namawia nas Polaków na zabawę, razem z obsługą "kantora", kooperatywy, stołówki i sklepiku, oni tańczą, "trypaka" i śpiewają, "czastuszki". Dziwią się, że nie tańczymy w Wielkim Poście. Komendant przychodzi i słucha jak śpiewamy piosenki, harcurskie i legionowe, raz przechodziłam koło niego i widziałam jak łzy mu spływały po policzkach, czy mu coś przypominały? Komendant traktował nas dobrze, latem i w jesieni prosiłam, kiedy miałam wolny dzień, o przepustkę do lasu na jagody i grzyby, bez niej nie wolno było oddalać się z obozu, tylko do pracy. Ojciec z bratem pracują poza domem, wyjechali budować domy w oddalonych posesjach w lesie, czasem wracają na dzień lub dwa do domu. Raz wrocili z "kurzą ślepotą," wówczas z matką poszliśmy do kołchozu, żeby coś wymienić na wątrobę, przyrządzoną odpowiednio - zjedli i to pomogło - mogli znowu widzieć wieczorem. Pod oknem baraku mamy małe ogrody, w połowie czerwca sadzimy warzywa, kartofle, cebulę, ogorki, fasolę. Wszystko będzie rosło dobrze, dni są ładne i gorące, nie ma prawie nocy, jest widno 24 godz. Jest tu "bania" (łaźnia), kąpiemy się też w rzece, woda jest ciepła. W sierpniu chodzę na grzyby, matka je przyrządza, smakują bardzo. Wyszło rozporządzenie, że od 12 sierpnia, za najmniejsze przewinienie sądzą i trzeba płacić karę, lub "ciurma", opuścić dzień pracy miesiąc "ciurmy". Osoby od 16 lat odpowiadają przed sądem. Od 20 sierpnia jemy młode ziemniaki ze swego ogrodu. Robią nam remont w barakach. Już minęło 6 miesięcy naszej poniewierki. Ludzie pracują w kołchozie lub na "lesobirzy". Dużo osób choruje i umiera. Czas nam szybko mija na pracy, minęło lato, tu ono trwa krótko. Minął rok od wybuchu wojny, tu się nic nie dzieje, nikt się o nas nie upomina, może nikt nie wie, co się z nami stało, gdzie nas wywieźli? Smutno mi, tęsknie bardzo za domem, za Polską.

17 września, pierwsza rocznica wkroczenia czerwonej armii na ziemię Polską. Wracam pamięcią do tych tragicznych dni, które zmieniły nasze szczęśliwe młode lata w koszmar. Wciąż jednak mam nadzieję, że wrócimy do domu na osadę, w modlitwie o to proszę naszego Stwórcę i Matkę Boską, chyba Bóg nas nie opuści. 30 września spadł pierwszy śnieg, jest mroz, śnieg pada od samego rana, wiatr targa nasze ubrania, nie jesteśmy przyzwyczajeni do tak wczesnej zimy. 2.X.40r Tadeusz złamał nogę, leży, nie może chodzić, gorączkuje do 39 stopni, cierpi przy tym bardzo. Po tygodniu tatuś wiezie go statkiem do szpitala w Kotłasie. Zosia chodzi do szkoły do 5 klasy, uczy się dobrze. Potworzyli różne brygady, ojciec mój pracuje w "stroicielstwie" - buduje domy z innymi, brat Bogusław z grupą kolegów pracuje w lesie, mieszka na stacji Sieviernoje (1 km. za Stacją Molodych) 35 km. od nas, ja pracuję wciąż na "lesobirzy" i na splawie. Praca ciężka a zarobki małe, pieniądze oddaję matce. Są dni mroźne, bez śniegu. Tadeusz leży już tydzień w szpitalu. Matka z Zosią, popłynęły statkiem by go odwiedzić. Bardzo się ucieszył. Leży w jednej pozycji, ma rany na plecach, nie mają łagodzących kremów, gorączkuje i schudł, mowili po powrocie. 28.X. Zosia zachorowała, ma grypę, leży w łóżku. Teraz jest pochmurno i zimno, chodzę po borowki "brusznice" jest ich bardzo dużo w lesie, dobre są, jak je mroz zetnie. 11 listopada, nikt nic nie mówi o święcie narodowym, każdy zajęty pracą. Coraz częściej śnieg pada i mroz coraz większy.

Otrzymaliśmy paczki od babci z Wołynia, oczywiście była wielka radość, zawiera: opłatek, słoik miodu, trochę cukru, kilka ciastek, nasiona warzyw, matka znowu na wiosnę posieje je w ogrodku będą witaminy. 24.XII, Zosia jest w szpitalu w Priwodino, od dwóch tygodni poważnie chora, idę z ojcem odwiedzić ją i przełamać się opłatkiem, dziś jest wigilia, nie czuję radości, nie jesteśmy wszyscy razem. Wanda Suchoń i Łodzia Budzyn pracują w tym szpitalu. Łodzia, kiedy nas zobaczyła podeszła i powiedziała, że "Zosia już zakryta", nie zrozumiałam tego, tatuś zaczął płakać, nigdy go nie widziałam płaczącego, wielkie łzy spływały mu po policzkach. Domyslałam się, że z Zosią, jest źle. Kiedy Łodzia uchyliła prześcieradło zobaczyłam jej martwą twarz, zaczęłam płakać. Powiedzieli, że umarła 2.45 ppół. Tatuś przywiozł Zosię do domu, zrobił dla niej trumnę. 26.XII pogrzeb jej odbył się, cicho w grudniowe popołudnie. Z ojcem i matką modląc się ze łzami odprowadziliśmy ją, za sankami, na miejsce spoczynku wiecznego. Ojciec pochował ją w świerkowym lasku za Priwodino.